

Смірнова І. О.

*викладач кафедри теорії та історії
держави і права Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ*

РОЛЬ ДОКТРИНИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

На підставі чинного законодавства під поняттям «громадянське суспільство» розуміють суспільство з розвиненими економічними, політичними, та іншими відносинами і зв'язками, яке взаємодіє з державою та функціонує на засадах демократії і права. Побудова громадянського суспільства є основною метою суспільного розвитку, прав та свобод людини і громадянина. Однією з рис такого суспільства є розвиненість та соціальна солідарність, яка означає, що Український народ є єдиною спільнотою, яка організовано здатна захищати загальнонародні, колективні (групові) та індивідуальні інтереси своїх членів. Громадянське суспільство крім єдності інтересів має відрізнятися своєю приватною власністю, сформованою системою недержавних інституцій, які здатні його захищати, а за потребою, протистояти державі [3].

Саме воно повинно бути спроможним формувати демократичну, соціальну та правову державу, тому що остання з'являється лише в умовах існування громадянського суспільства, а поза його існуванням така держава є неможливою [1]. Під час формування громадянського суспільства важливою умовою є саме те, щоб політично ініціативні лідери, партії, групи та прошарки створили інститути громадянської самоорганізації та самоврядування, розвинули у його середовищі навички громадянської єдності та солідарності, але це зовсім не означає абсолютної однорідності, відсутності різних інтересів та прагнень у середовищі громадянського суспільства. Це, насамперед, вимагає вміння їх консолідувати, об'єднати для досягнення загальнонародних цілей.

Дієвість Конституції залежить від того, наскільки його підтримують громадяни України. У зв'язку із цим, важливо сформувати в усьому суспільстві правову культуру, що буде сприяти підвищенню дієвості Основного закону нашої держави [3,с.422]. У свою чергу, останній повинен визначати передусім конфігурацію майбутнього громадянського суспільства, його політичні і соціальні цінності [2]. Як зауважує професор С. Петков, кожен нормативний акт, який ухвалюється Верховною Радою України, кожен наказ, що затверджено в міністерствах та відомствах, повинен відповідати Конституції, неухильне виконання якої – основа для побудови громадянського суспільства в Україні [3]. У цьому сенсі, Конституція і являє

собою програмний документ для майбутнього громадянського суспільства України, у ній мають бути закладені його ідейно-політичні, філософські, доктринальні принципи [2].

На підставі результатів соціологічних досліджень стосовно ставлення громадян до питань, пов'язаних з перебігом конституційної реформи в Україні, можна дійти відповідних висновків, а саме: ключовою проблемою конституційного ладу громадяни вважають недотримання норм Конституції органами державної влади; Конституція у свідомості людей втрачає риси Основного закону, який гарантує їхні права і свободи, визначає поведінку вищих посадових осіб та відображає основи державного ладу і суверенітету України [4]. У цьому випадку статистичні дані є своєрідною «точкою відліку» того стану об'єкта, з якого починається життя того чи іншого нормативно-правового акта. На основі аналізу вищезазначеного матеріалу можна дійти висновку, що метою Конституції України є побудова вільного демократичного суспільства, у центрі якого – людина, її права та інтереси, гідне життя. Це суспільство, яке вивільнилось від тоталітарного режиму та партійної ідеології. Це те суспільство, у якому сама людина виступає стрижнем економічного, соціального та політичного життя.

Конституція є суспільним правом і головна її мета – охорона свободи, оскільки свобода людини є засадою життєвого устрою. Ефективність держави залежить від того, наскільки вона здатна акумулювати загальнонаціональні інтереси та реалізувати їх у своїй політиці. Держава не може та не повинна абстрагуватися від реальних інтересів та потреб народу, оскільки це призведе до знищення балансу соціальних сил в суспільстві [4].

Література:

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96 ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254>
2. Петков С.В. Нормативно-правове забезпечення публічних відносин під час побудови громадянського суспільства в Україні. КПУ. 2011. С.104
3. Тодика Ю. М. Конституція України: проблеми теорії і практики: монографія. Факт. 2000. С.608
4. Крусян А. Конституційний правопорядок у системі сучасного українського конституціоналізму. Юридичний вісник. 2009. № 1. С. 16 – 21